

Fjala e Guvernatorit për Panairin Financiar 2014

Të nderuar,

Ndihem i nderuar që bashkë me ju sot kam rastin të jem sërish pjesë e Panairit Financiar të organizuar nga Shoqata e Bankave të Kosovës, ku siç është bërë tanimë traditë, do të kemi rastin të shohim ofertën e produkteve financiare në vendin tonë, e cila vazhdimisht po pasurohet si në kontekst të produkteve të reja ashtu edhe në kontekst të përmirësimit të kushteve për produktet ekzistuese. Ky panair, pra paraqet një mundësi të mirë për të parë arritjet e sektorit financiar nga viti në vit, por edhe për të diskutuar bashkërisht mbi sfidat e zhvillimit të mëtejshëm të këtij sektori. Kjo pjesa e fundit pa dyshim që paraqet një segment shumë të rëndësishëm të këtij panairi duke ditur se, përkundër zhvillimit të deritanishëm, sektori financiar i vendit ka hapësirë për zhvillim të mëtejshëm dhe për të qenë edhe më i dobishëm për ekonominë e vendit.

Një arritje e rëndësishme nga viti i kaluar është se në këtë vit BQK-ja ka licencuar edhe një bankë të re me kapital të huaj, duke e çuar numrin e gjithsej institucioneve bankare që operojnë në Kosovë në 10. Kjo tregon se tregu bankar i Kosovës vazhdon të jetë atraktiv për investitorët, përderisa BQK-ja vazhdon të ndjekë një politikë e cila promovon hyrjen e akterëve të rinj në sistemin financiar, gjë e cila paraqet një parakusht të rëndësishëm për zhvillimin e mëtejshëm dhe nxitjen e konkurrencës në sektorin bankar të vendit. Këtu, duhet theksuar faktin se BQK po ashtu mbetet e përkushtuar që rritja e numrit të institucioneve financiare në vendin tonë të bëhet vetëm duke u bazuar në parime të shëndosha të licencimit, duke mundësuar kështu hyrjen në treg vetëm të institucioneve që i kontribuojnë mirëmbajtjes së stabilitetit financiar në vend dhe zhvillimit të mëtejshëm të këtij sektori. Në fakt, politika e shëndoshë e licencimit, e cila është zbatuar nga BQK-ja gjatë gjithë këtyre viteve, paraqet njërin ndër faktorët me meritë pse sot kemi një sistem financiar të qëndrueshëm dhe në funksion të zhvillimit ekonomik të vendit.

Përveç objektivit primar, që është ruajtja e stabilitetit financiar në vend, prioritet shumë i rëndësishëm i BQK-së është edhe mbështetja e zhvillimit dhe rritjes së efikasitetit të sistemit financiar. Në këtë kontekst, duhet potencuar suksesi në avancimin e infrastrukturës së sistemit të pagesave, ku pas shumë përpjekjeve, u arrit që të sigurohen kodet SWIFT për bankat që operojnë në Kosovë dhe kodi IBAN për llogaritë e mbajtura në bankat në Kosovë. Sigurimi i këtyre kodeve paraqet zhvillim të rëndësishëm për lehtësimin e realizimit dhe rritjes së sigurisë së transfereve ndërkombëtare që bëhen përmes sektorit bankar të Kosovës.

Kur flasim për zhvillimet në kuadër të aktivitetit të sektorit bankar, diskutimi për këtë temë ka mjaft shumë ngjashmëri me diskutimin që kemi pasur një vit më parë, pikërisht në kuadër të panairit financiar. Kjo për faktin se sektori bankar vazhdon të reflektojë nivel të lartë të qëndrueshmërisë në të gjitha aspektet, përfshirë nivelin e lartë të kapitalizimit, pozitën e fuqishme të likuiditetit si dhe cilësinë e mirë të portofolit kreditor. Kur flasim për portofolin kreditor, është me rëndësi të theksohet fakti se në muajt e fundit vërehet zvogëlim i raportit të

kredive joperformuese ndaj gjithsej kredive të sektorit bankar, duke bërë kështu që të ndërpritet cikli i rritjes së vazhdueshme të këtij raporti që kishte filluar vite më parë. Zhvillim tjetër pozitiv që duhet theksuar është fakti se, pas disa viteve të shtrëngimit kreditor, të shprehur përmes ngadalësimit të vazhdueshëm të ritmit të rritjes së kredisë, gjysma e parë e vitit 2014 ka treguar shenjat e para të rikuperimit të aktivitetit kreditor në Kosovë. Në këtë mënyrë, Kosova bëhet ndër vendet e para në rajon dhe më gjerë, ku sektori bankar ndërpret ciklin e shtrëngimit kreditor dhe fillon të rritë në masë më të theksuar mbështetjen për ekonominë e vendit. Rritja më e shpejtë e kreditimit pa dyshim që reflekton edhe bazën e qëndrueshme të financimit për bankat në Kosovë, që mbështetet në depozitat e mbledhura brenda vendit, të cilat në vazhdimësi kanë shfaqur trend të qëndrueshëm të rritjes. Po ashtu, përshpejtimi i rritjes ekonomike në vitin 2014 pritet që t'i ofrojë bankave një ambient më të favorshëm për të ushtruar aktivitetin e tyre.

Si do që të jetë, krahasuar me një vit më parë, diskutimi është mjaft i ngjashëm edhe kur flasim për sfidat me të cilat përballlet sektori bankar, çka do të thotë se sfidat e identifikuar në vitet e kaluara vazhdojnë të jenë të pranishme edhe në këtë periudhë. Sektori bankar i Kosovës, me gjithë kontributin e lartë që ka dhënë në mbështetjen e rritjes ekonomike në Kosovë, ka hapësirë të mëtejme për avancimin e rolit të tij, si në aspektin e thellimit të ndërmjetësimit financiar ashtu edhe në aspektin e zvogëlimit të kostos së ndërmjetësimit.

Përkundër rritjes së vazhdueshme të kreditimit, shuma e përgjithshme e kredive të sektorit bankar në raport me PBB-në mund të konsiderohet ende e ulët (34% e PBB-së), çka tregon se ka mjaft hapësirë për zgjerim të mëturjes të kreditimit në ekonominë tonë. Në këtë kontekst, shfrytëzimi i kësaj hapësire paraqet nevojën e një depërtimi më të madh të bankave në sektorët me qasje më të ulët në kreditimin bankar, siç janë sektori i prodhimtarisë dhe bujqësisë, pastaj tregu i kredive hipotekare, e kështu me rradhë.

Sfidë tjetër e rëndësishme dhe mjaft e diskutuar në vendin tonë, vazhdon të jetë kostoja e lartë e financimit bankar, e cila megjithatë ka vazhduar të shënojë rënie, duke arritur në nivelin më të ulët që nga fillimi i funksionimit të sektorit bankar (10.8% në korrik 2014). Rënia më e theksuar e normës së interesit në kredi gjatë muajve të fundit sigurisht që, deri në një masë, reflekton zvogëlimin e konsiderueshëm të normës së interesit në depozita (0.7% në korrik 2014). Megjithatë, mund të jetë pritur se rënia e normës së interesit në depozita të reflektohej në një zvogëlim edhe më theksuar të normës së interesit në kredi. Mirëpo, fakti që një gjë e tillë mund të konsiderohet se nuk ka ndodhur, sugjeron se në Kosovë, kostoja e financimit të bankave nuk paraqet kontribuues dominant në lartësinë e normës së interesit në kredi. Andaj, përpjekje më të mëdha duhen bërë në përmirësimin e efikasitetit operacional të bankave dhe përmirësimin e menaxhimit të rrezikut, të cilat janë funksion i ndërveprimit të faktorëve të brendshëm dhe atyre të jashtëm që lidhen me ambientin ku operojnë bankat.

Komunikimi i mirëfilltë, posedimi dhe shpërndarja e informacionit të saktë dhe të besueshëm është i rëndësishëm së veçantë për zvogëlimin e rrezikut në sektorin financiar, që njëkohësisht do të ndikonte në zvogëlimin e kostos dhe zgjerimin e qëndrueshëm të aktivitetit të këtij sektori.

Edukimi financiar i publikut; ngritja e kapaciteteve për planifikim dhe raportim financiar të bizneseve; auditimi i pasqyrave financiare; avancimi i vazhdueshëm i cilësisë së informacionit të raportuar në regjistrin e kredive, janë disa nga sfidat në të cilat duhet të angazhohemi aktivisht në mënyrë, që të zvogëlojmë asimetrinë e informacionit ndërmjet kredidhënësve dhe kredimarrësve. Banka Qendrore e Republikës së Kosovës është duke ushtruar një rol aktiv në këtë aspekt, ku përveç funksioneve bazë të cilat i ushtron, vlen të theksohet edhe hartimi i strategjisë për mbrojtjen e konsumatorit dhe edukimin financiar.

Një sfidë tjetër, e cila ndikon në efikasitetin operacional të bankave por edhe në rrezikun e perceptuar nga ato është krijimi i një ambienti më të favorshëm për realizimin e kontratave që kërkon angazhim gjithëpërfshirës. Në këtë drejtim, BQK-ja po angazhohet që së bashku me autoritetet përgjegjëse të sigurojë infrastrukturën e cila do të lehtësojë zbatimin e kontratave bankare.

Sfidat e përmendura më lartë nuk kufizohen vetëm te sektori bankar. Zvogëlimi i asimetrisë së informacionit dhe përmirësimi të ambientit ligjor ka rol të rëndësishëm edhe për funksionimin e pjesës tjetër të sistemit financiar siç janë sigurimet, fondet pensionale dhe institucionet mikrofinanciare.

Panairi i sotëm financiar, përveç rolit të tij në promovimin e sektorit financiar dhe ofrimin e mundësisë për partneritet dhe bashkëpunime të reja ndërmjet palëve pjesëmarrëse është gjithashtu platformë shumë e rëndësishme për edukimin financiar të publikut dhe identifikimin e sfidave të reja për zhvillimin e mëtejshëm të këtij sektori. Andaj, përgëzoj Shoqatën e Bankave të Kosovës për organizimin e një ngjarjeje të tillë me shumë rëndësi për sektorin financiar dhe ekonominë e vendit dhe uroj mbarëvajtje dhe diskutime të frytshme.